NYVIDEN

SYDDANSK UNIVERSITET | SÆRNUMMER · OKTOBER 2008

Er det mediernes skyld?

Af professor
Erik Albæk

Erik Albæk

FESTFORELÆSER VED SYDDANSK UNIVERSITETS ÅRSFEST DEN 3. OKTOBER 2008:

Professor i journalistik. Den titel fik Erik Albæk, da han for tre år siden kom til Syddansk Universitet. Og det er en stillingsbetegnelse, der bekommer den 53-årige statskundskabsmand rigtig godt.
For medierne har altid fascineret ham, og det var kun tilfældigheder, der i 1970'erne fik ham til at satse på statskundskab frem for journalistik.
I dag har Erik Albæk fået mulighed for at kombinere sine to hovedinteresser, medier og politik, på Center for Journalistik. Her er han drivkraft i et nyt og voksende forskningsmiljø, der har fokus på journalistikkens samfundsmæssige betydning.

Samme fokus har Erik Albæk, når han underviser kommende journalister. Han lægger stor vægt på kontakten til sine studerende og stiller gerne op til en rask løbetur, når lejligheden byder sig.
Det kræver dog en vis udholdenhed at holde trit med professoren. Han har gennemført 19 maratonløb – ofte sammen med en eller flere studerende.
Det skal også nævnes, at Erik Albæk har været med til at skabe nye uddannelsesmuligheder for de journalister, der allerede er ude på arbejdsmarkedet. Det er ikke mindst hans fortjeneste, at Syddansk Universitet i dag kan udbyde en toårig masteruddannelse i redaktionel ledelse.

Det er mediernes skyld! Eller er det?

Medierne er roden til alt ondt! I al fald hvis man skal tro det register over mediernes synder, som en britisk kollega, Kenneth Newton, for nylig offentliggjorde i et videnskabeligt tidsskrift. Han opstillede en liste over påstande, som forskere, journalister og samfundskommentatorer har fremført, om, hvordan moderne medier grundlæggende er med til at underminere og ødelægge demokratiet. Listen er alenlang. Medierne er eksempelvis skyld i:

- Manglende viden om og forståelse for politik
- Vigende valgdeltagelse
- Faldende partimedlemskab og -identifikation
- Øget indpakning og præsentation frem for politisk substans
- Overbelastning af det politiske system
- Tab af politisk tillid.

Dette er blot et lille udpluk fra mediernes synderegister. Påstandene er udtryk for en bekymring for det, der ses som massemedierne fortsat mere gennemgribende og ondartede effekter.
Disse effekter er gennemgribende, hævdes det, fordi massemedierne trænger ind i og gennemsyrer nærmest hver en krog i samfundet og voldsomt påvirker næsten alt, de rører ved.
Medieeffekterne ses som ondartede på grund af deres stærke tendens til at underminere, ja, ligefrem ødelægge, mange af de masseholdninger og adfærdsmønstre, som demokratiet bygger på, og på grund af deres tendens til at underminere demokratiske ledere og institutioner.
Hvis medierne vitterlig har så voldsomme effekter, skulle man mene, at de måtte være noget af det vigtigste for danske samfundsforskere at undersøge. Det har paradoksalt nok ikke været tilfældet.
Der er i tidernes løb gennemført rigtig megen medieforskning i Danmark. Men der har været uendelig lidt samfundsvidenskabeligt fokus på medierne. Vi har set så godt som ingen forskning i medieøkonomi, en smule i mediesociologi og uendelig lidt i mediejura. Og i det fag, der beskæftiger sig med politik, nemlig statskundskaben, har medierne historisk været så godt som fraværende.
Det vil vi på Syddansk Universitet gerne råde bod på: Parallelt med, at vi fortsætter vores stærke forskning i mediesprog, har vi oprustet på den samfundsvidenskabelige front. Ved at placere uddannelserne i journalistik og statskundskab i samme institut har vi fået en unik mulighed for at opruste, hvad angår den samfundsvidenskabelige journalistikforskning generelt, og krydsfeltet mellem medier og politik – journalistik og statskundskab – specifikt.
Der findes rigtig mange meninger om journalistik. Fortrinsvis negative, vel at mærke. Er man ikke klar over det på forhånd, bliver man det under det første middagsselskab, man deltager i efter at være tiltrådt som professor i journalistik. Der mangler ikke samtaleemner!
Der er derimod langt mindre håndfast viden om, hvorfor vi har den journalistik, vi har; hvordan den ser ud; og hvordan den påvirker samfundet, herunder det politiske liv. Det er det, vi gerne vil med vor forskningsoprustning: Bidrage med velunderbygget, systematisk viden om dansk journalistik, dens produkter og dens effekter.
Det vil jeg illustrere i dag ved at præsentere nogle af journalistikforskningens resultater. Jeg vil tage udgangspunkt i fire udbredte påstande eller myter om journalistik. Og så se på, hvad forskningen har kunnet sige om, hvorvidt der er tale om virkelighed – eller netop myter.
Det drejer sig om følgende påstande:

1. *Folk tror på alt, hvad de ser i medierne*
2. *Folk bliver dummere af det journalistiske fokus på konflikt, drama og sensation*
3. *Mediestorme blæser politikere omkuld*
4. *Journalister er røde lejesvende*

Folk tror på alt, hvad de ser i medierne

Når man hører den udbredte forestilling om, at folk tror på alt, hvad de ser i medierne, fremføres den typisk af personer, der ikke ser sig selv som en del af "folk". De mener for deres eget vedkommende at have gennemskuet mediernes fordrejning af virkeligheden. Men det har naboen ikke! Og da slet ikke, hvis han er den type person, der læser Ekstra Bladet i sin frokostpause. Naboen er nærmest en tabula rasa, på hvilken medierne kan skrive hvad som helst, uden at han har noget intellektuelt beredskab til at forsvare sig med.

Denne forestilling om naboen, i hvem der direkte kan indsprøjtes et mediebudskab, var dominerende i den offentlige debat, da de moderne massemedier dukkede op i de første årtier i det 20. århundrede. Den byggede imidlertid ikke på noget forskningsmæssigt fundament. Og da man i 1940'erne forsøgte at teste den videnskabeligt, kunne den ikke bekræftes.

Det skyldtes blandt andet, at der var tale om en alt for forsimplet og naiv forestilling om medieeffekter. Det er jo eksempelvis ikke sådan, at modtagerne af mediebudskaber er renvaskede tavler, hver gang de læser en avis eller ser tv. Tværtom har de gennem deres barndomsmiljø, skolegang, socialisering på arbejdspladsen mv. udviklet normer og holdninger, som er bestemmende for, hvordan de opfatter et mediebudskab.

Med andre ord: Hvis en person er født ind i en stokkonservativ familie, har gået på en københavnsk privatskole og ditto gymnasium, fortsat sin uddannelse på handelshøjskolen og havnet i en erhvervskarriere på Esplanaden, ja, så er der nok ikke særlig stor sandsynlighed for, at han råt sluger hvad som helst kulturradikalt, Politikens chefredaktør måtte finde på at sige i et interview i DR2's Deadline.

Hvis medierne har en effekt, må der være tale om et betydelig mere kompliceret billede, end injektionsteorien lægger op til. Og det er netop dette billede, som kommunikationsforskningen siden hen har forsøgt at tegne. Ikke mindst ved at inkorporere indsigt fra psykologien er det gennem de sidste par årtier lykkedes kommunikationsforskningen at komme epokegørende skridt videre i forståelsen af medieeffekterne.

Lad mig her kun omtale et enkelt forskningsresultat, som givetvis vil komme som en overraskelse for de fleste. Resultatet virker næsten modintuitivt. Flere empiriske undersøgelser har påvist, at den måde, hvorpå en nyhedshistorie vinkles, kan have betydelige effekter på modtagerens forståelse og oplevelse af historien. Det er eksempelvis ikke ligegyldigt for modtagelsen af en nyhedshistorie, om dens vinkel fokuserer på en fremsat politiks indhold eller på politikernes strategi, taktik og spin; eller om en nyhedshistorie vinkles som EU-kommissionens forsøg på at forhindre medlemslandene i at foretage tekniske handelshindringer eller som et eksempel på overdrevent bureaukrati i Bruxelles.

Men her kommer så overraskelsen: I modsætning til den gængse opfattelse er det ikke dem, der ved mindst om og interesserer sig mindst for politik, der påvirkes mest af vinklinger af nyhedshistorier. Det er der derimod de kloge og interesserede!

Forklaringen er denne: Jo større viden, du har om politik, og jo mere du interesserer dig for politik, jo større er din kognitive kapacitet til at absorbere og reflektere over ny information. Hvis du samtidig får informationen fra et medie, du har tillid til, så er du blandt dem, hos hvem der er størst sandsynlighed for, at budskabet går ind.

Med andre ord: Hvis du har tillid til, at Berlingske Tidende leverer troværdig information, og du har stor viden om og interesserer dig for politik, så er der stor sandsynlighed for, at du tager politisk information til dig, som du får gennem din læsning af netop den avis.

Ekstra Bladet
DET STÅR HER! SORT PÅ HVIDT!
2008

2008

Folk bliver dummere af det journalistiske fokus på konflikt, drama, sensation og human interest fortællinger

Ved de middage, jeg har været inviteret til efter min tiltræden som professor i journalistik, er jeg blevet klar over, at alting i medierne var bedre i gamle dage. Dengang der var seriøs journalistik med soliditet. I modsætning til nu, hvor journalister vil gøre hvad som helst for at sælge deres aviser eller for at øge deres seer- eller lyttertal.

Typisk harcelerer middagsgæsterne over journalistikkens forfladigelse: At journalister med evige afbrydelser af deres interviewofre fokuserer på konflikt, drama og sensation og ikke som i fordums tid fokuserer på politikkens indhold og lader politikerne få tid til at forklare sig. Og så skal de i øvrigt også altid lige have indflettet den obligatoriske, ligegyldige human interest historie om familien Jensen.

At der i dag er mere fokus på konflikt, drama, sensation, og at der er flere human interest fortællinger end tidligere, er uomtvisteligt. Det skyldes kommercialisering: At der med denne journalistiske tilgang kan sælges flere aviser og mere radio og tv. Og resultatet er faktisk, at der aldrig har været så mange nyheder som i dag: Der er flere tv-stationer end nogensinde tidligere og med nyhedsopdateringer dagen igennem; der er mange (gratis) aviser og flere avislæsere end nogensinde; og så er der internettet.

Men det øgede fokus på konflikt, drama mv. skyldes i lige så høj grad en professionel overvejelse over, at det giver en mere brugervenlig journalistik. Hvor tidligere tiders mikrofonholderi var til gavn for de magthavere, der ønskede at afsende et budskab, er vore dages journalistik betydelig mere orienteret mod budskabets modtagere.

At der er konflikt, drama, sensation og en nærhed, der giver mulighed for at identificere sig med den journalistiske historie, øger interessen for overhovedet at beskæftige sig med historien og evnen til at forstå den. Langt de fleste danskere er ikke trænede i at aflæse komplicerede kurver og grafer på en tv-skærm, når et økonomisk forlig formidles journalistisk. Men hvis forligets konsekvenser for kassedamen fra Herlev præsenteres, bliver det konkret, og seeren kan identificere sig med hendes situation. Og det øger forståelsen.

Det kan vi godtgøre videnskabeligt. Danmark er – måske til manges overraskelse – et af de lande, i hvilket befolkningen har den største viden om EU. Andre lande, herunder lande med stolte pro-EU traditioner som Frankrig, Spanien og Holland, når os ikke til sokkeholderne. Hvorfor? Af den simple grund, at EU, helt fra afstemningen om Danmarks indtræden i 1972, har været et konfliktfyldt politisk emne.

Det har betydet to ting: For det første, at EU er politisk mere interessant både for journalister at dække og for befolkningen at holde sig orienteret om, end tilfældet er i de fleste andre EU-lande. Og for det andet, at der er mindst to sider at dække journalistisk. Og det, at der er mere end to sider ved en sag – at man hører argumenter for og imod - øger forståelsen af, hvad der er på spil. En af vore ph.d.-studerende hævder med en lignende argumentation, at negativ valgkampagne faktisk er positiv. Med negativ kampagne skal ikke kun forstås mudderkastning med slibrige oplysninger om seksuelle præferencer eller lignende hos politiske modstandere. Negativ kampagne drejer sig derimod oftest om, at politiske partier kritisk forholder sig til deres modstanderes argumenter. Skulle positiv kampagne være bedre?

Det er jo det, alle politiske partier laver – om sig selv. Hvilket jo typisk er et overbud af deres politik. Vi er nødt til at sikre, at dette overbud bliver gået efter i sømmene. Det er vælgeroplysning. Og folk bliver faktisk klogere af det.

Mediestorme blæser politikere omkuld

Hvem husker ikke tv-udsendelsen fra maj 2006 om plejehjemmet Fælledgården i København, hvor en undercover-journalist afslørede groft svigt fra personalets side i deres omgang med institutionens ældre; Der blev talt ekstremt nedladende til beboere, der ikke makkede ret; gammel afføring blev ikke tørret op; og beboerne fik ikke hjælp, når de havde behov.

Det var stærke sager. Og reaktionerne udeblev ikke. Det gjaldt medierne: I den efterfølgende uge genererede sagen mere end 100 artikler i de fem største landsdækkende aviser. Og det gjaldt politikerne: Københavns socialborgmester beordrede en undersøgelse iværksat og suspenderede plejehjemmets leder, mens oppositionspolitikerne i Folketinget forsøgte at holde socialministeren ansvarlig og i det hele taget stod i kø med velmenende forslag til, hvad der burde gøres.

Fælledgården var ikke enestående. Og det er ikke kun, når medierne dokumenterer omsorgssvigt i forhold til ældre, udviklingshæmmede og psykisk syge, at mediestormene raser. Det vil sige, at en nyhedshistorie sætter gang i en selvforstærkende spiral af medieopmærksomhed på en konkret begivenhed, og hvor den konkrete begivenhed gives en samfundsmæssig eller politisk betydning, der rækker ud over begivenheden selv. Hvad som helst kan sætte en sådan storm i gang.

Det synes at være prototypen på enkeltsagspolitik – at det, der tilfældigvis kommer frem i pressen, er det, der prioriteres og handles på. Og derfor har politikerne ingen overordnede prioriteringer – de re-agerer mere end de pro-aktivt formulerer politik. Det leder til hovsa-løsninger og overbelastning af det politiske system – og til mangel på gennemtænkt, velovervejet styring af samfundet.

Men hvordan forholder det sig egentligt med mediestormene? Blæser de faktisk politikerne omkuld? Det har to af mine kolleger ved Center for Journalistik undersøgt.

De har analyseret fem mediestorme inden for ældresektoren. Og det viste sig overraskende nok, at politikerne står forbavsende stabilt i vinden. De handler ved at placere et konkret ansvar for det omsorgssvigt, der er blevet dokumenteret. Men de træffer ikke forhastede hovsa-beslutninger for ældresektoren som sådan. De rider i stedet stormen af.

At politikerne ikke blæser omkuld under mediestorme, betyder ikke, at stormene ingen politiske effekter får. En anden gruppe kolleger har undersøgt de lidt mere langsigtede virkninger af mediestorme ved at analysere introduktionen og senere opstramningen af det kommunale plejehjemstilsyn.

Her viste det sig, at medierne i flere omgange har sat et sådant fokus på omsorgssvigt på landets plejehjem, at folketingspolitikerne har reageret. Når medierne dokumenterer problemer, som en regering på en eller anden måde kan "holdes ansvarlig for", vil oppositionen kritisere regeringen. Al politisk logik tilsiger, at oppositionen vil forsøge at gøre livet surt for den til enhver tid siddende regering. Eller, hvis vi taler om de store kommuner, den ansvarlige rådmand.

Samråd, spørgsmål til ministeren og beslutningsforslag fremsættes med det formål at demonstrere regeringens uduelighed. Og for at få spalteplads i aviserne og dyrebare minutter i radio og tv. En opposition skal være synlig og markant, hvis den skal gøre sig forhåbninger om at komme ud af sin oppositionsrolle. De ansvarlige politikere prøver at ride stormen af og lover at undersøge tingene til bunds. Det tager tid. Stramninger kan bestemt komme på tale,

hvis det viser sig nødvendigt. Og stramninger, mere tilsyn og kontrol og mere dokumentation på landets plejehjem har været resultatet i flere omgange. Uden at nogen ved, om det fører til bedre forhold på landets plejehjem.

Man kan sige det sådan, at medierne var med til at sætte dagsordenen: dvs. at rette befolkningens og politikernes opmærksomhed mod omsorgsvigtet. Hvis medierne skal varetage deres demokratiske funktion som fjerde statsmagt, så er det blandt andet deres opgave at påpege magtmisbrug, svigt, overgreb, nøl mv. Og det gøres som regel konkret. Ved at dokumentere, at noget ikke er, som det burde være, og ved at sætte det på dagsordenen.

Politikerne er til gengæld meget orienteret mod medierne. Som også den danske Magtudredning konkluderede for få år siden, er politik blevet "medialiseret". Når den samlede opposition, og det er i Danmark stort set altid et flertal, i fuld offentlighed har udtalt, at det er behov for yderligere stramninger, er det svært at mene det modsatte et år senere. For så skal medierne også nok komme efter oppositionen. Der er grænser for, hvor meget oppositionen kan opføre sig som en vindbøjtel. Det er ikke medierne, der har truffet beslutningerne om øget tilsyn med landets plejehjem. Det er politikerne.

Konklusionen af denne undersøgelse er altså, at mediestormene ikke blæser politikerne omkuld. Men de giver nogle politikere "vind i sejlene" på bekostning af andre. Demokratisk politik i dagens Danmark foregår i et samspil med medierne. Fordi politikere er meget medieorienterede. Mediesagerne på plejehjemsområdet har ikke givet anledning til hovsa-beslutninger. Men de politiske vinde har blæst i samme retning i mange år. Og i den sammenhæng kan en opposition bruge mediestormene til at fremme deres egen dagsorden.

2008

Journalister er røde lejesvende

Danske journalister er politisk stærkt venstresnoede. Ikke alene i DR, hvis journalister i årtier er blevet beskyldt for at være røde lejesvende. Det er i det hele taget den danske journaliststand, der ikke er repræsentativ for den danske befolknings politiske præferencer. Det er i al fald, hvad Jyllands-Postens politiske kommentator, Ralf Pittelkow, sidste efterår hævdede i en række kommentarer om den på det tidspunkt netop overståede valgkamp. Han anførte, at "journalister ligger langt til venstre for befolkningen som helhed". Hans påstand var endvidere, at journalisternes personlige politiske præferencer slår igennem i deres journalistik.
Det er ingen ny påstand, at journalister er venstreorienterede. Det er heller ingen specielt dansk påstand. Men er det rigtigt? Og hvis det er rigtigt, har det så nogen indflydelse på journalisternes arbejde – deres journalistiske produkter?
På SDU har vi inden for det sidste års tid gennemført to undersøgelser, der kan være med til at besvare spørgsmålet. Én gruppe forskere har afdækket de danske journaliststuderendes politiske overbevisning, en anden gruppe overbevisningen hos de journalister, der dækker Christiansborg-politikken.

Hvis man umiddelbart ser på de danske journaliststuderende, bekræftes påstanden om, at de ligger markant til venstre for befolkningen som helhed. Hvor 51 procent af befolkningen sidste efterår støttede regeringsblokken, det vil sige Venstre, Konservativt Folkeparti, Dansk Folkeparti og Ny Alliance, støttede kun 28 procent af de journaliststuderende de samme partier.
Spørgsmålet er imidlertid, om det giver mening at sammenligne de journaliststuderende med befolkningen som helhed. Vi ved, at befolkningen er en meget sammensat gruppe, hvor ældre stemmer anderledes end yngre, privatansatte anderledes end offentligt ansatte, kvinder anderledes end mænd og højtuddannede anderledes end lavt uddannede.
Derfor er det i udgangspunktet slet ikke særlig sandsynligt, at journaliststuderendes politiske præferencer ligner befolkningens. For journaliststuderende ligner ikke befolkningen som helhed. Den mest relevante gruppe at sammenligne journaliststuderende med er andre unge med en gymnasieuddannelse.

	Regeringsblok	SF + Ø
DJH-studerende	28	32
SDU-studerende	32	28
RUC-studerende	14	41
Unge studenter	37	37
Alle danskere	51	17

Tabel 1. Stemmer på henholdsvis regeringsblokken og Socialistisk Folkeparti + Enhedslisten fordelt på journaliststuderende, unge med gymnasieuddannelse og alle danskere. Procent.

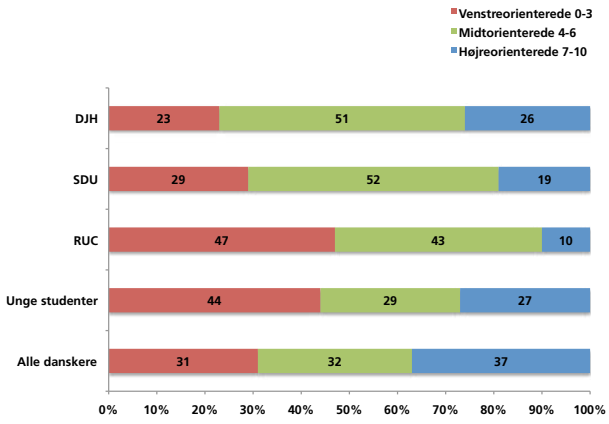

Figur 1. Højre-, midt- og venstreorienterede fordelt på journaliststuderende, 20-30-årige med gymnasieuddannelse og alle danskere. Procent.

Når man sammenligner de journaliststuderendes politiske præferencer med præferencerne blandt andre unge med en gymnasieuddannelse, tegner et ganske andet billede sig, (se tabel 1). Her viser det sig nemlig, at kun 37 procent af danske unge med en gymnasieuddannelse foretrak regeringen og dennes støttepartier. Regeringen havde kun lidt mindre tilslutning blandt de journaliststuderende på Danmarks Journalisthøjskole og SDU, nemlig henholdsvis 28 og 32 procent, og noget mindre på RUC med 14 procent.

Det er samtidig værd at bemærke, at den store gruppe af journaliststuderende ikke stemte mere på de to venstrefløjspartier, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten, end andre unge med en gymnasieuddannelse. Tværtimod! Hvor 37 procent af de unge med gymnasieuddannelse støttede Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten, var det kun 32 og 28 procent på henholdsvis Danmarks Journalisthøjskole og SDU og 41 procent på RUC. Ser man på partierne som helhed er det omvendt kun Det Radikale Venstre, der er markant overrepræsenteret hos de journaliststuderende.

I forbindelse med de danske valgundersøgelser beder man også respondenterne angive, hvor de vil placere sig selv på en højre-/venstreskala, hvor 0 er mest venstreorienteret og 10 mest højreorienteret. Placerer man sig på 0-3, ser man sig selv som venstreorienteret, 4-6 som midtorienteret og 7-10 som højreorienteret.

Her viser det sig, at journaliststuderende ved Danmarks Journalisthøjskole og SDU er *mindre* venstreorienterede end både andre unge gymnasieuddannede og befolkningen som helhed. RUC'erne er derimod nogenlunde ligeså venstreorienterede som deres tidligere gymnasiekammerater (se figur 1). Hvad der alt i alt markant adskiller de journaliststuderende fra befolkningen som helhed og andre unge med gymnasieuddannelse, er ikke, at de er venstreorienterede, men at de er midtorienterede.

Men hvad så med de færdiguddannede, praktiserende journalister? Her har vi foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt journalisterne i Christiansborgs presseloge og spurgt dem om, hvad de stemte ved sidste valg.

Også de politiske journalister stemte mere på oppositionspartierne end befolkningen som helhed og den befolkningsgruppe, som de med hensyn til uddannelse og alder ligner mest: 30-65-årige med en gymnasieuddannelse. Hvor det var 51 procent af befolkningen som helhed og 46 procent af de 30-65-årige med gymnasieuddannelse, der stemte på regeringsblokken, var det kun 32 procent af de politiske journalister. Men samtidig stemte kun 6 procent af de politiske journalister på venstrefløjspartierne Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten, hvilket er betydelig mindre end befolkningen som helhed og de 30-65-årige med en gymnasieuddannelse.

Ser vi på de danske politiske journalisters selvplacering, viser det sig, at de i endnu højere grad end de journaliststuderende placerer sig på midten i dansk politik. Hvor 32 procent af befolkningen som helhed og 29 procent af de 30-65-årige med en gymnasieuddannelse karakteriserer sig som politisk midtorienterede, er det hele 71 procent af de politiske journalister.

Stemmefordelingen og selvplaceringen kan tolkes derhen, at de politiske journalister i betydelig mindre grad end såvel befolkningen som helhed som de 30-65-årige med gymnasieuddannelse støtter de traditionelle venstrefløjspartier. I stedet ønsker de større indflydelse til midten i dansk politik – og et regeringsskifte.

	Regeringsblok	SF + Ø
Politiske journalister	32	6
30-65-årige studenter	46	23
Alle danskere	51	17

Tabel 2. Stemmer på henholdsvis regeringsblokken og Socialistisk Folkeparti + Enhedslisten fordelt på politiske journalister, 30-65-årige med gymnasieuddannelse og alle danskere. Procent.

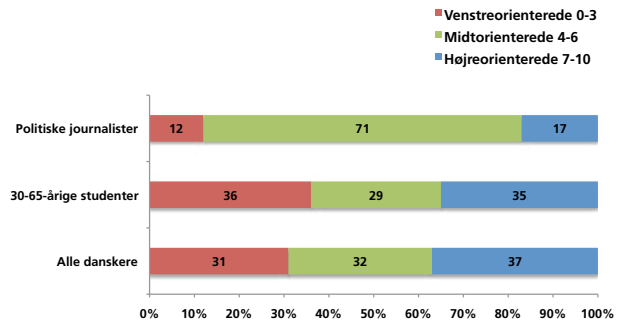

Figur 2. Højre-, midt- og venstreorienterede fordelt på politiske journalister, 30-65-årige med gymnasieuddannelse og alle danskere. Procent.

Konkluderende kan man sige, at Ralf Pittelkow har ret: De journaliststuderendes og de politiske journalisters politiske holdninger afspejler ikke befolkningens. Pittelkow har imidlertid ikke ret i, at "journalister ligger politisk langt til venstre for befolkningen som helhed".

Hvad der adskiller danske politiske journalister og journaliststuderende markant fra såvel befolkningen som helhed som fra personer med gymnasieuddannelse, er, at de er midtsøgende – om end i opposition til den siddende regering.

Om det så har nogen betydning for journalistikken, dvs. om journalisternes politiske holdninger påvirker deres journalistiske produkter, sådan som Pittelkow hævder, har vi endnu ikke forskningsmæssigt belæg for at vurdere. Men det skulle vi gerne have i de nærmest kommende år.

Hvis man mener, at det er et problem, at danske journalister holdningsmæssigt ikke er repræsentative for befolkningen som helhed, kan man spørge: Hvad kan der gøres for at rette op på denne skævhed?

Man kunne optage studerende uden studentereksamen, men det er i al fald et problem for de uddannelser, der ligger på universiteter. Man kunne indføre sindelagskontrol og gøre politisk overbevisning til et af de kriterier, man vælger kommende studenter ud fra. Og man kunne kønskvotere, idet det har vist sig, at kvindelige politiske journalister tenderer til at være svagt mere højreorienterede end mandlige. Jeg er ikke overbevist om, at videnskabsministeren vil være begejstret for nogen af disse forslag!

Konklusion

Noget af det, journalistikforskningen er rigtig god til, er at afprøve, om foreliggende forestillinger om journalistik er myter eller virkelighed. Jeg har i det foregående givet fire eksempler på, at der er tale om myter. Det er helt i forlængelse af den konklusion, som min britiske kollega nåede frem til i sin artikel om den uendelige række af fortrædeligheder, som journalistikken skulle være skyld i: I langt de fleste tilfælde holder forestillingerne ikke vand, når de underkastes videnskabelig undersøgelse.

Hermed ikke sagt, at alt er godt i dansk journalistik. Så langt fra endda. Der er nok af problemer at tage fat på i mediebranchen – og dermed også i journalistikforskningen.

Min hensigt med de eksempler på journalistikforskning, jeg er kommet med i dag, har været dobbelt. For det første har jeg gerne villet vise nogle af journalistikforskningens undertiden overraskende resultater – og dermed illustrere journalistikforskningens berettigelse. For det andet har jeg gerne villet sætte fokus på det forhold, at journalister og journalistik har tendens til at blive gjort til prügelknabler – de tillægges skylden for alt dårligt, der foregår i samfundet. Det er vildt overdrevet og har intet hold i virkeligheden.

– Vi vil i dag ganske enkelt ikke kunne forstille os et moderne demokrati uden medier. Derfor er det helt essentielt for vort demokrati, at vi har solid, velunderbygget viden om, hvordan medierne fungerer.

Erik Albæk

Vores forskning indskrænker sig imidlertid ikke til at be- eller afkræfte myter om dansk journalistik. Vi skal være i dialog med vort omgivende danske samfund. Men vi skal også være i dialog med vore internationale kolleger ved at levere topkvalitetsforskning, der er relevant for dem og de videnskabelige debatter, der finder sted internationalt.

Vores forskning giver ikke anledning til, at der kan udstedes en faktura. Trods det mener vi, der er tale om forskning, der er livsvigtig for vort demokrati. Medierne spiller en så central rolle for moderne politiske systemers funktionsmåde, at de reelt må siges at udgøre en politisk institution – på linie med de tre grundlæggende politiske institutioner, som normativt er reguleret i alle demokratiske forfatninger: den lovgivende (Folketinget), den udøvende (regering og forvaltning) og den dømmende (domstole) magt.

Selv om medierne ikke er nævnt i grundloven og derfor ikke i konstitutionel forstand udgør en institution, så er de i konkret forstand en "fjerde" statsmagt, uden hvilken det ikke ville være muligt for de øvrige politiske institutioner at fungere.

Det er gennem medierne, at befolkningen informeres om politikernes opfattelser og adfærd. Det er gennem dem, politikerne holder sig orienteret om befolkningens holdninger og synspunkter. Og det er i vid udstrækning gennem medierne, at de politiske aktører – politikere og embedsmænd på forskellige niveauer, interesseorganisationer, eksperter og domstole – informeres om hinandens gøren og laden.

Vi vil i dag ganske enkelt ikke kunne forstille os et moderne demokrati uden medier. Derfor er det helt essentielt for vort demokrati, at vi har solid, velunderbygget viden om, hvordan medierne fungerer.

Det er vi heldigvis ikke ene om at mene. Det mener mediebranchen også selv. Sådan har det ikke altid været. Det er ikke kun befolkningen, der har fordomme om journalister. Journalister har på deres side egne fordomme – blandt andet om medieforskere! Da jeg i sin tid kundgjorde, at jeg havde sagt ja til et tilbud, jeg ikke kunne afslå – at komme her til Odense for at være med til at opbygge et samfundsvidenskabeligt miljø for journalistikforskning – skortede det ikke på advarsler: mediebranchen hader medieforskere!

Det er muligt, det har været sådan. Men det er lykkedes os i de sidste to år at overbevise de store danske mediefonde om at støtte vore forskningsprojekter – endog med ganske betydelige beløb.

Vi har været umådelig glade for at få støtte netop fra branchen selv og vil gøre, hvad vi kan, for at levere varen: Nyttig, gerne overraskende viden, som man ikke havde på forhånd. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak for støtten.

Personligt vil jeg gerne tilføje, at jeg aldrig har haft det sjovere i mit arbejdsliv. Journalistik er et fantastisk område at beskæftige sig med: Det er samfundsmæssigt vigtige spørgsmål, vi journalistikforskere belyser. Og vi betræder næsten altid videnskabeligt uopdyrket jord, hvorfor vi ofte kan komme med overraskende og opsigtsvækkende resultater. Og med de kvikke og arbejdsomme yngre medarbejdere, vi har fået tilknyttet Center for Journalistik, er det ren fornøjelse at komme på arbejde. Der sker virkelig noget. Og jeg bliver konstant udfordret intellektuelt af mine yngre kolleger. Også tak til dem.

FAKTA

Litteratur

Albæk, Erik, Arjen van Dalen & Claes de Vreese (2008). "Den repræsentative politiske journalist?" i Peter Bro, Troels Mylenberg og Peder Skyum Nielsen, red., *Et løft(e) til journalistikken.* Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Elmelund-Præstekær, Christian (2008). "Negative Campaigning in a Multiparty System." *Representation,* Vol. 44, No. 1, pp. 27-39.

Elmelund-Præstekær, Christian, David Nicolas Hopmann & Klaus Levinsen (2008). "Danske journaliststuderende: Ret repræsentative reportere". Udkommer i *Journalistica.*

Elmelund-Præstekær, Christian & Charlotte Wien (2007). *Mediestormens magt: Om mediestorme på ældreområdet og deres indflydelse på ældrepolitikken.* Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Euroropean Commission (2007). *Eurobarometer.* Brussels.

Miller, J.M & J. A. Krosnick (2000). "News Media Impact on the Ingredients of Presidential Evaluations: Politically Knowledgeable Citizens Are Guided by a Trusted Source". *American Journal of Political Science,* Vol. 44, No. 2, pp. 301-315.

Newton, Kenneth (2006). "May the weak force be with you: The power of the mass media in modern politics". *European Journal of Political Research,* Vol. 45, pp. 209-234.

Nørgaard, Asbjørn Sonne, Maud Rosendahl & Didde Cramer Jensen (2008). *Plejehjemstilsyn: På pressens præmisser.* Odense: Syddansk Universitetsforlag.

de Vreese, Claes H. (2004). "The effects of frames in political television news on audience perceptions of routine political news". *Journalism and Mass Communication Quarterly,* Vol, 81, pp. 36-52.

de Vreese, Claes H., Susan A. Banducci, Holli Semetko & Hajo G. Boomgaarden (2006). "The News Coverage of the 2004 European Parliamentary Election Campaign in 25 Countries." *European Union Politics,* Vol. 7, No. 4, pp. 477-504.

Særnummer af NY**VIDEN**.
Redaktion: Bente Dalgaard (journalist, ansvh.), Martin Vikkelsø (layout og web), Presse og Formidling, Syddansk Universitet, tlf. 6550 1000, nyviden@sdu.dk
Forsidefoto: Hung Tien Vu.
Fotos: Hung Tien Vu. **Illustrationer:** Jens Hage. **Tryk:** one2one A/S. **Oplag:** 16.000. ISSN 1399-0772

– Der findes rigtig mange meninger om journalistik. Fortrinsvis negative, vel at mærke. Er man ikke klar over det på forhånd, bliver man det under det første middagsselskab, man deltager i efter at være tiltrådt som professor i journalistik.

Erik Albæk